

ראש השנה יא

ברייתא

רבי אליעזר	רבי יהושע	
נברא העולם	בניסן	בתשרי
נולדו אבות	בניסן	בתשרי
מתו אבות	בניסן	בתשרי
נולד יצחק	בפסח	
נפקדה שרה רחל וחנה	בראש השנה	
יצא יוסף מבית האסורין	בראש השנה	
בטלה עבודה מאבותינו במצרים	בראש השנה	
נגאלו	בניסן	
עתידין ליגאל	בניסן	בתשרי

נברא העולם

ר' אליעזר	ר' יהושע	
<p style="text-align: center;"><i>ויאמר אלהים תדע הארץ דע</i> <i>עם מלכיה זרע צ' פרי איזהו</i> חדש שהארץ מוציאה דשאים ואילן מלא פירות - הוי אומר זה תשרי, ואותו הפרק זמן רביעה היתה, וירדו גשמים וצימחו, שנאמר <i>ואד יצלה מן</i> <i>הארץ</i></p>	<p style="text-align: center;"><i>ותוצא הארץ דע עם מלכיה</i> <i>זרע... וצ' עם פרי. איזהו חדש</i> שהארץ מליאה דשאים ואילן מוציא פירות - הוי אומר זה ניסן, ואותו הפרק זמן בהמה וחיה ועוף שמזדווגין זה אצל זה, שנאמר (תהלים סה) <i>לפסח כריס הוצאן וכו'</i></p>	
<p>הא כתיב <i>צ' עם פרי!</i> - ההוא כדרכי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי: כל מעשה בראשית בקומתן נבראו, לדעתן נבראו, לצביונן נבראו. שנאמר <i>וכלל</i> <i>השמים והארץ וכל צבאם</i>, אל תקרי <i>צבאם</i> אלא צביונם</p>	<p>הא כתיב <i>צ' עם פרי!</i> - ההוא לברכה לדורות הוא דכתיב</p>	<p>מה עושה כל אחד עם הפסוק של חברו?</p>

נולדו אבות

ר' אליעזר	ר' יהושע	
<p style="text-align: center;"><i>ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח</i> <i>האתניס פחג</i> - ירח שנולדו בו איתני עולם. מאי משמע דהאי איתן לישנא דתקיפי הוא - כדכתיב (במדבר כד) <i>איתן מושק</i>, ואומר (מיכה ו') <i>נעו</i> <i>הרים את ריב ה' והאתניס מוסדי ארץ</i>, ואומר (שיר השירים ב) <i>קול דודי הנה זה בא מדלל צל</i> <i>ההרים מקפץ צל הטבעות. מדלל צל ההרים</i> - בזכות אבות, <i>מקפץ צל הטבעות</i> - בזכות אמהות.</p>	<p style="text-align: center;"><i>ויהי בשמונים שנה</i> <i>וארבע מאות שנה</i> <i>לצאת בני ישראל</i> <i>מארץ מצרים בשנה</i> <i>הרביעית בחדש ניסן</i> - בירח שנולדו בו זיותני עולם</p>	<p>המקור</p>
<p>הכתיב בחדש זו! - ההוא דאית ביה זיוא לאילני. דאמר רב יהודה: האי מאן דנפק ביומי ניסן וחזי אילני דמלבלבי, אומר: ברוך שלא חיסר מעולמו כלום, וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן בני אדם.</p>	<p>הא כתיב בירח האתניס! - התם דתקיפי במצות.</p>	<p>מה עושה כל אחד עם הפסוק של חברו?</p>

מתו אבות

מקור: מאן דאמר בניסן נולדו - בניסן מתו. מאן דאמר בתשרי נולדו - בתשרי מתו. שנאמר
 (דברים לא) *ויאמר אלהים בן מאה וצעריס שנה אנכי היום*. שאין תלמוד לומר *היום*, ומה

תלמוד לומר **היום** - היום מלאו ימי ושנותי, ללמדך שהקדוש ברוך הוא יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום מחדש לחדש, שנאמר (שמות כג) **את מספר ימך אמלא**.

בפסח נולד יצחק מנלן? כדכתיב (בראשית י"ח) **למחרת אשוב אליך**. אימת קאי?

קושי:
 אילימא בפסח וקאמר ליה בעצרת - אלא דקאי בעצרת וקאמר ליה בתשרי -
 בחמשין יומין מי קא ילדה? אכתי, בחמשה ירחי מי קא ילדה?
 אלא דקאי בחג, וקאמר לה בניסן, אכתי בשיתא ירחי מי קא ילדה?

תירוץ: תנא: **אותה שנה מעוברת היתה**. (7 חודשים)

קושי: סוף סוף, כי מדלי מר יומי טומאה - בצרי להו!

תירוץ: אמר מר זוטרא: אפילו למאן דאמר יולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין, יולדת לשבעה - יולדת למקוטעין, שנאמר (שמואל א א) **ויהי לתקפות הימים**, מיעוט **תקופות** - שתיים, ומיעוט **ימים** - שנים.

בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה

מקור: מנלן? אמר רבי אלעזר: אתיא **פקידה פקידה**, אתיא **זכירה זכירה**:

כתיב ברחל (בראשית ל) **ויזכר אליהם את רחל**,

וכתיב בחנה (שמואל א א) **ויזכרה ה'**,

ואתיא **זכירה זכירה** מראש השנה, דכתיב (ויקרא כג) **שבתון זכרון תרואה**.

פקידה פקידה - כתיב בחנה (שמואל א ב) **כי פקד ה' את חנה**,

וכתיב בשרה (בראשית כא) **וה' פקד את שרה**.

בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין, מנלן?

דכתיב (תהלים פא) **תקצו בחדש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא ודו', צדו**

ביוסף שנה בראשית ודו'.

בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים

כתיב הכא (שמות ו) **והוצאתי אתכם מתחת סגל מצרים**, וכתיב התם (לגבי יוסף שיצא

מבית אסורים) (תהלים פא) **והסירותי מסגל עמנו**.

בניסן נגאלו - כדאיתא.

בתשרי עתידין ליגאל - אתיא **שופר שופר**; כתיב הכא **תקצו בחדש שופר**, וכתיב התם (ישעיהו כז)

היום ההוא יתקצ בשופר גדול.

רבי יהושע אומר: בניסן נגאלו, בניסן עתידין ליגאל.

מקור: מנלן? אמר קרא (שמות יב) **ליל המשומר ובא מששת ימי בראשית**.

מה יגיד ר' אלעזר: לילה המשומר ובא מן המזיקין.

ואזדו לטעמייהו, דתניא: (בראשית ז) **שנת ee מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבוע צר**

יום בחדש

רבי אלעזר	רבי יהושע	
שבעה עשר במרחשון היה	שבעה עשר באייר היה ומתוך ששינו מעשיהן - שינה הקדוש ברוך הוא עליהם מעשה בראשית, והעלה מזל כימה ביום, ונטל שני כוכבים מכימה, והביא מבויל לעולם	באיזה יום?
יום שמזל כימה עולה ביום, ומעינות מתגברים	יום שמזל כימה שוקע ביום ומעינות מתמעטין	מה בדרך כלל היה קורה באותו היום?
מתוך ששינו מעשיהם שינה הקדוש ברוך הוא עליהם מעשה בראשית, והעלה מזל כימה ביום, ונטל שני כוכבים, והביא מבויל לעולם.		מה בפועל קרה?

מאתר הדרן והרבנית מישל כהן פרבר

• hadran.org.il •